

Борисова Тетяна Валеріївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м.
Кам'янець-Подільський, Україна*

ТЕАТРАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЮНОГО ПОКОЛІННЯ УКРАЇНЦІВ

На сучасному етапі складних випробувань, які випали на долю нашої Батьківщини, надзвичайно важливо сконцентрувати зусилля педагогічної спільноти на передачі юному поколінню виплеканого століттями боротьби за незалежність відчуття національної честі і гідності, прищепленні високих патріотичних ідеалів та цінностей, споконвік притаманних українському народу.

Для подальшого прогресивного поступу нашої держави юні її громадяни мають бути обізнаними із славетною історичною спадщиною свого народу, відчувати причетність до героїчного минулого, дбайливо зберігати традиції, унікальні культурні надбання своєї нації, а також щиро прагнути примножувати національні досягнення й вносити особистий внесок у розбудову України.

Впродовж багатьох віків потужною трибуною для трансляції різного типу ідеологічних, політичних тощо послань широкій аудиторії громадян слугував театр. Так, відомо, що до застосування театру як потужної платформи для просування й поширення важливих для суспільства постулатів та ідей вдавались ще за часів Давнього Єгипту. У Стародавній Греції та Римі театр вже виступав потужною інституцією, своєрідним простором, у межах якого суспільство осмислювало низку важливих і актуальних проблем релігійного, політичного, морального характеру. Постановки трагедій та комедій, які ставились на основі створеного відомими філософами, мислителями того часу (Есхіл, Софокл, Еврипід, Аристофан, Плавт, Теренцій та ін.) драматургічного матеріалу, були популярними, високо цінувались і повсякчас підтримувались державою, оскільки виконували надзвичайно важливу виховну місію і

забезпечували вирішення значної кількості проблем, з якими стикалось суспільство.

Таким чином, вже з давніх часів та античної доби функції театру виходили далеко за межі розваг і окреслювались трансляцією цінностей, формуванням колективних уявлень, моделюванням моральних та ідеологічних конфліктів, презентацією варіантів їх вирішення, стимулюванням суспільних мас до глибокого осмислення власного способу життя та його призначення.

Високо оцінювали виховний потенціал театрального мистецтва й видатні мислителі доби Просвітництва. Зокрема, відомі представники української просвітницької думки розглядали театр як засіб виховання громадянина-патріота. Постановки шкільного театру, в драматургічній основі яких лежали історичні, патріотичні сюжети, створені Л. Горкою, Ф. Прокоповичем, Г. Кониським та ін., систематично ставились на сцені навчальних закладів того часу й переслідували мету формування національної ідентичності й патріотичної свідомості юних українців.

Враховуючи підтверджений багатовіковою історією людства високий статус театрального мистецтва як потужного інструмента різновекторного, зокрема патріотично-виховного впливу на особистість, сучасна школа, позашкільні дитячо-юнацькі об'єднання, заклади культури тощо мають якомога ширше застосовувати театральні засоби у своїй роботі, більш активніше залучати дітей та молодь до творчої діяльності у царині театру, у повній мірі використовувати його потужний емоційний, інтелектуальний, моральний потенціал у формуванні патріотичних цінностей та національної ідентичності зростаючого покоління.

Запорукою ефективності театральної діяльності як засобу формування патріотичних цінностей та національної ідентичності сучасних дітей та молоді є застосування дієвого методичного інструментарію, здатного зробити матеріал постановки зрозумілим, близьким і особистісно значущим для кожного учасника. Як зазначала у свій час видатна Софія Русова: «...Патріотизм – це чисте свідоме почуття, яким повинна бути перейнята вся душа людини. Це

почуттє дає змогу ради чести рідного народу, рідного краю не бруднити себе ніякими нечесними вчинками, воно дає моральну силу переживати разом з своїм краєм і щасливу долю і всяке безталаннє та недолю. Щоб патріотизм став пануючим почуттєм у життю народа і перестав бути випадковим настроєм, він вимагає виховання. Але на сім висновку не можна скінчити, бо краса, щирість і придатність до життя кожного почуття залежить від того, як його виховувати» [2].

У процесі постановки театрального спектаклю юні актори не лише отримують певний обсяг інформації про героїчні подвиги пращурів, історичні події, національні традиції, яскраві моменти культурного буття народу тощо, які втілені у сценарії, але й емоційно переживають, вживаються у образи тих або інших персонажів, ідентифікують себе із ними: «У театрі в атмосфері особливої художньої реальності здійснюється «естетичний» акт самоідентифікації персонажа вистави через іншого. У цьому акті сконцентрована суть людського осмислення соціокультурної дійсності. Створюється естетичний образ, який містить іншого, а пізніше й себе, як іншого» [1, с.7].

Саме завдяки тому, що юний актор співвідносить себе із персонажем, «проживає» його долю, у нього формується особистісне ціннісне ставлення до зображуваних подій, вчинків, характерів героїв, починають більш глибоше сприйматись проголошені ідеї, моральні висновки, почуття, формуються ідеали тощо. Внаслідок такого переживання закладених у сценарії перипетій, подій, юна особа починає осмислювати патріотичні чесноти, проблеми гідної громадянської поведінки, свободи, моральності, гуманізму, поваги до своїх співгромадян, любові до великої й малої Батьківщини.

Окрім акторського виконавства, у процесі роботи над спектаклем учасники можуть виконувати й інші надзвичайно важливі функції: допомагати режисеру, доповнювати сценарну партитуру, працювати над художньо-декоративним збагаченням спектаклю, добирати варіанти музичного вирішення вистави тощо.

Під час визначеної діяльності вони також уважно працюють із текстовим матеріалом, вивчають кращі зразки вітчизняної драматургії, заглиблюються й ретельно досліджують історичний контекст, характерні особливості тієї або іншої культурної епохи, фольклору, народного побуту, традицій та звичаїв, долучаються до практичного сценічного втілення народних пісень, інструментальної музики, танцю, костюму, обрядових дійств тощо. Занурення у творчу театральну царину дозволяє системно впливати на різні сфери особистості й забезпечити глибоке осягнення самобутності й унікальності національної культурної спадщини, героїчного історичного минулого своєї країни.

Вкрай важливо для формування патріотичної свідомості юних українців також залучати їх до створення й реалізації власних театральних міні-проектів, які піднімають важливі актуальні проблеми сучасного життя країни на зразок захисту Батьківщини, героїзму й самовідданої боротьби українців за свободу, незалежність, право на самовизначення, а також волонтерства, громадянської позиції, національної гідності тощо.

Отже, враховуючи висвітлені вище позиції та міркування, театр можна розглядати не лише як інструмент творчого розвитку особистості, але й також як художньо-педагогічну лабораторію, специфічний простір для глибокого пізнання юним поколінням свого національного коріння, формування відчуття причетності до історії нашої Батьківщини, гордості за її унікальну культурну спадщину, за героїзм і свободолюбство пращурів і сучасників, який здатний мотивувати на досягнення високих цілей задля світлого майбуття рідної України.

Список використаних джерел

1. Борисова Т. Підготовка студентів до естетичного виховання школярів засобами музичного театру: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2011. 168 с.
2. Русова С. Патріотизм у вихованню. URL: <https://zbruc.eu/node/82417>